

Inburgeren in eigen land

Frits van Hest, oorspronkelijk van beneden de rivieren, verhuisde eerst naar een dorp in de Betuwe en vervolgens naar Den Haag. De eerste keer overkwamen hem de culturele verschillen en werd hij ongemerkt en langzaam steeds minder allochtoon, de tweede keer ging hij zelf op onderzoek uit.

Door Frits van Hest

Wij Nederlanders zijn het over één ding eens in het immigrantendebat. Die inburgeringscursus, dat is een goed idee. We slaan elkaar de kop in als het gaat om het aantal migranten dat we willen toelaten (van nul tot oneindig) en of we illegaal verblijf al dan niet moeten criminaliseren, alla, dat hoort bij de discussies. Maar dat je als nieuwe Nederlander het Wilhelmus moet leren, dat je moet weten hoe je met een autochtone Nederlander een afspraak moet maken voordat je op bezoek gaat en dat Suriname in 1975 onafhankelijk werd, prachtig. Een beetje streng zijn hoort erbij: inburgeren is toch ook een initiatieritueel, een soort ontgroening. Ook autochtone Nederlanders worden regelmatig ontgroend als ze toetreden tot een nieuwe gemeenschap. Dus is het geen probleem om het inburgeringsexamen zo moeilijk te maken dat slechts 39% slaagt en dat je een boete van 1250 euro krijgt als je na drie jaar nog niet bent ingeburgerd. Op 15 februari 2020 werd mijn zelfgenoegzaamheid over de voortreffelijke kwaliteiten van onze inburgeringscursus ontmaskerd door Rodaan Al Galidi, zelfverklaard Allochtoon des Vaderlands. In het NPO2-programma *Mondo* illustreerde hij hoe zijn inburgering pas echt slaagde toen hij met een schoothondje aan de lijn of al spelend met een bal door het park liep. De Nederlander bleek toen gewoon een aardig mens in plaats van een strenge examiner van de

IND of inburgeringsambtenaar. Al Galidi's observaties herinnerden mij aan mijn eigen ervaringen bij mijn verhuizingen naar het platteland en jaren later naar het stadse Den Haag. De eerste keer overkwam me mijn inburgering, de tweede keer pakte ik het systematischer aan.

Naar de Betuwe

'Zou u dat wel doen?' sprak de notaris tot ons toen we de hypotheekaanvraag voor een

'Weet u wel dat de politieagenten daar nog op varkens rijden?'

huis in het Betuwse dorp Heteren wilden ondertekenen. 'Weet u wel dat de politieagenten daar nog op varkens rijden?' Mijn vrouw en ik lieten ons niet afschrikken door zijn plagende woorden. We waren al verliefd op het vrijstaande huis, midden tussen de weilanden. In die tijd was het erg in de mode voor jonge intellectuelen om op het platteland te gaan wonen en daar een boerderij op te knappen. Wijzelf zagen op tegen een jarenlange verbouwing en besloten een kant en klaar huis te kopen in de Dorpsstraat. De koop werd gefaciliteerd door de op handen zijnde opening van een nieuwe brug over de A50. Tot dan toe werd die brug nog uitsluitend gebruikt door hazen, konijnen en vossen. Filevorming kende men nog niet. Bij ons eerste bezoek aan het beoogde huis keek de makelaar uit een bovenraam en waarschuwde hij weemoedig dat de wei naast ons perceel weldra volgebouwd zou worden met andere nieuwbouw. Toen we het

uitverkoren huis na een eerste bezichtiging verlieten, zagen we bij de overburen haastig een gestalte van achter de gordijnen de kamer in glippen. Moesten we op onze hoede zijn voor een achterdochtige zo al niet vijandige boerenbevolking?

Beide waren we werkzaam in een psychiatrisch ziekenhuis aan de overkant van de rivier. Ook daar werden we gewaarschuwd voor onze geplande verhuizing. 'Gemeente Heteren? Daar wonen de schoonmakers van ons ziekenhuis', zei men ons met enige misprijzen voor dat volk.

Rangen en standen

Ondanks alle waarschuwingen viel onze inburgering in het dorp reuze mee. Weliswaar moest je rekening houden met de rangen en standen. Op straat werden we soms aangesproken met een licht verwijt als: 'Kjel, kjel, (=kerel), witte-gij wel van wie ik er euntje ben?' als we per ongeluk een inwoner niet hadden gegroet. Vóór aan de dijk en in de Dorpsstraat woonden al honderden jaren welgestelde families van herenboeren op boerderijen met namen als de Fruithof, Beukenheim en de Haantjes. In de Achterstraat woonden families van landarbeiders en eenvoudige lieden, onder wie de schoonmakers. Voor onze integratie hielp het ook dat we ons snel aanpasten aan sommige rituelen. 'Kom Marie, we gaan', riep de eigenaar van een van de prachtboerderijen terwijl hij zijn laatst geledigde jeneverglasje op z'n kop op de tafel zette. Haastig propten we nog een stuk leverworst en een augurk in onze mond en vertrokken wij ook maar. Een andere dorpse gewoonte was het vertellen van verhalen over vroeger,

vooral gedurende de lange winteravonden. De oversteek over de rivier was eeuwenlang alleen mogelijk geweest via veerponten en pas veel later via de bruggen bij Arnhem, Nijmegen of Tiel, een afstand van soms wel

*‘Daar lig je dan ellendig lijk’,
riep de dominee de kist
pathetisch achterna*

veertig kilometer. Men vertelde elkaar over de baas van de veerpont, die tegelijkertijd herbergier en postbode was. Aan de overzijde trok je aan de bel en voor tien cent kwam hij je dan ophalen. Of het verhaal over de dienstmeisjes uit de negentiende eeuw, die alleen wilden komen werken als ze niet meer dan twee keer per week zalm hoefden te eten – die zwom toen nog in een schone Rijn. En vooral over de mislukte Operatie Market Garden, die begon op 17 september 1944 en dramatisch eindigde op 25 september 1944. De lucht hing vol met parachutisten en bont gekleurde parachutes – de kleur gaf aan wat de parachute met zich meebracht: medicijnen, munitie, voeding- of gewapende parachutisten, die neerkwamen bij de steenfabriek in de uiterwaarden. De eigenaar en zijn familie hadden zich daar gebarricadeerd in de fabriek en sliepen voor hun veiligheid in de robuuste steenovens, terwijl de nachtelijke hemel rood kleurde door de vele boerderijen die in brand werden geschoten door het vuur van de Engelsen, Duitsers en Polen. Zo gingen die verhalen. Na de mislukte operatie werd de Betuwse bevolking geëvacueerd naar Brabant. Dertig jaar later werden die gebeurtenissen nog steeds beleefd als de dag van gisteren.

Een groot deel van de bevolking was er door getraumatiseerd. Buurtgenoten die lid waren geweest van de NSB werden met de vinger nagewezen en fluisterend becommentarieerd. ‘Ze komen nog steeds in groepjes van *Alte Kameraden* bij elkaar.’ Zo sloten we ons in de Dorpsstraat aan bij de elite van de herenboeren. Op Koninginnedag en bij de intocht van Sinterklaas mengden we ons in de plaatselijke manege met de rest van de bevolking.

Rivierklei, tranen, snot en sperma

Wat niet wende was de strenge preek bij de uitvaart van een geliefd persoon. ‘Daar lig je dan ellendig lijk’, riep de dominee de kist pathetisch achterna waarin de bij ons en onze kinderen zo geliefde oppas en bakster van pannenkoeken lag. Zwijgzaam staarden we in de grafkuil vlak achter de Rijndijk. Op de bodem meenden we een laagje water te bespeuren. ‘De doden kunnen hier zwemmen’, werd in het dorp wel eens gezegd. Om de zaak enigszins te relativiseren concludeerden wij dat de oorspronkelijke bevolking van Heteren bestond uit een mengsel van rivierklei, tranen, snot, sperma en andere lichaamsvochten. Het had allemaal te maken met streekgeschiedenis. Vier kilometer oostelijk had je het katholieke Driel, en vier kilometer westelijk het aartsconservatieve Randwijk waar kinderen niet werden ingeënt, met daarbinnen dan weer een kleine, bloeiende katholieke enclave, Indoornik, met een kolossale, relatief nieuwe kerk. De enclave hoorde tot 1816 niet bij het Koninkrijk maar was een onderdeel van het katholieke Hertogdom Kleef, later onderdeel van Pruisen. Onze kinderen groeiden op tussen de koeien

van het mooie Heteren, zoals onze dochter op een website schreef. Tot hun puberteit, want als je vol zat met hormonen, moest je zo snel mogelijk het dorp verlaten. We stuurden ze naar de vrolijke en creatieve katholieke lagere school. De school op gereformeerde basis vonden we te conservatief en we vreesden dat de openbare lagere school die door nieuwkomers ná ons was opgericht nog te zeer zou lijden aan organisatorische onvolkomenheden. Bovendien wilden we onze kinderen toch iets van het joods-christelijke erfgoed meegeven. Daarom we dat wilden zijn we allang vergeten. Zelf hadden we ons behalve bij de herenboeren van de Dorpsstraat in die periode aangesloten bij de intellectuelen van het

Ons Soort Mensen noemden we ons, zonder ons daarvoor te schamen

dorp: enkele huisartsen, het hoofd van een school, ingenieurs, en een heel nest psychologen (aan de overkant had je immers dat psychiatrisch ziekenhuis). Ons Soort Mensen noemden we ons, zonder ons voor onze burgerlijkheid te schamen.

Hakken en klompen

Inmiddels groeide het dorp tot meer dan vierduizend inwoners. Tijdens de inspraakavond over de nieuwbouwplanning riepen de bewoners van de Achterstraat, die passend achter in de het zaaltje zaten: 'Volbouwen, die hap!' Ze bedoelden de onbebouwde strook land tussen de Achterstraat en de Dorpsstraat. De gegoede boeren en burgers

zeiden: 'We maken ons zorgen dat de gemeente alle mooie plekjes zal volbouwen.' Tot tevredenheid van de Achterstraters, kregen ze de aansluiting met de rest van het dorp. Er kwam zelfs een C1000. Op een goeide dag hoorden we daar een geluid dat we eerst niet konden thuisbrengen. Het bleek afkomstig van de jonge moeders die met geklak van hakken door de winkel liepen. Kletterende klompen kenden we, maar dit geluid was nieuw. Ik betrapte me erop dat ik me misprijzend afvroeg: 'Wat doen die lui hier?' Blijkbaar waren we ongemerkt van rol gewisseld: van allochtoon naar autochtoon. Weer later merkten we tot onze verwondering dat we de opa en oma van de straat waren geworden. Daar hadden we geen moment rekening mee gehouden. De vrolijke kinderstemmen waren niet meer die van onze eigen kinderen en hun buurtvriendjes en -vriendinnetjes maar van kinderen die even oud waren als onze kleinkinderen. We kenden inmiddels het groeien van het gras en verlangden naar meer cultuur. We besloten te verhuizen. OSM en het koor waar ik twintig jaar lid van was geweest lieten ons met gemengde gevoelens gaan. De slijter bedankte me voor mijn klandizie en vertelde dat ook hij ging vertrekken. Samen met zijn vrouw wilde hij reizen maken, in een caravan naar Scandinavië. Hij bekende me dat hij wel eens wijnen had ingekocht die ik had geroemd. 'Dan zei ik tegen een klant: mijnheer Van Hest heeft die wijn aangeraden.' En hij voegde eraan toe: 'Iedereen in het dorp kent mijnheer Van Hest.' Ik vreesde dat ik in het verre Den Haag die roem niet zou verkrijgen. De herenboeren waren intussen uitgestorven. Nog maar net in Den Haag kregen we bericht dat de laatste boer die op zijn klompen door de C1000 klotste, was overleden.

Enkele van hun nakomelingen wonen nu nog dicht bij elkaar in de Dorpsstaat, maar ze vermoeden zich niet meer met het werken op een boerderij.

Den Haag, systematisch inburgeren in drie lessen

Eerste les

Als beginnend inwoner van Den Haag, tegelijkertijd groepstherapeut en geschoold sociaalpsycholoog, besloot ik dat het tijd werd voor mijn inburgering. Dat is in Den Haag redelijk ingewikkeld, omdat je er de klasse van chique Hagenaars en 'gewone' Hagenezen hebt. Ik besloot de zaak deze keer systematischer aan te pakken dan mijn geleidelijke en ongemerkte inburgering in het Betuwse dorp Heteren. Daartoe nam ik een paar lessen. Mijn eerste les speelde zich af in De Grote Markstraat, dé winkelstraat van Den Haag. Minutenlang stond ik stil op een geschikte plek, eerst neutraal observerend maar vervolgens met groeiende verbazing. Ik constateerde dat ik verreweg de oudste was in de shoppende menigte. Maar er was nog iets. Ik zag dat ik tot een minderheid behoorde. De winkelende massa was niet alleen jonger dan ik, maar had ook een andere huidskleur, was anders gekleed dan ik en was veeltalig. Als voormalig inwoner van een door autochtonen bewoond Betuws dorp, wist ik uit de statistieken wel dat ongeveer de helft van de inwoners van de grote steden afkomstig is uit landen buiten Nederland, maar mijn waarneming gaf me toch even een schok.

Tweede les

Als tweede les koos ik voor een voetbalwedstrijd, ADO-Den Haag tegen Vitesse-Arnhem.

Met een vertrouwde vriendin begaf ik me naar het Cars Jeans Stadion. We zagen een beetje op tegen de weg erheen, we waren weinig bekend met het fenomeen voetbal-mach, behalve dan op tv, kortom, we waren stiekem bang voor chaos, relletjes en hooligans. Niets bleek minder waar. We werden op onze tocht aangenaam omgeven door een vrolijk koutende menigte, het weer was mooi en als vanzelf arriveerden we na twintig minuten bij het stadion. *Crowdcontrol*, begreep ik pas goed na het lezen van Ter Haars tekst over *Gallery Rage* (2019). We werden langs allerlei kraampjes met etenswaar en

Ik ben in verwarring. Zijn dit de nieuwe begroetingsrituelen?

biertjes geleid, leerden van een vriendelijke verkoper dat je niet contant maar met een ADO-kaart moest betalen (we kregen er zelfs een cadeau!). De verkopende website had ons geadviseerd om geen kaartje in vak O te bestellen want daar zaten de ADO-supporters. We zaten twee vakken verderop, in vak Q en we keken met ontzag naar de in het zwart en groen-geel uitgedoste zingende, juichende, scanderende jongens. Zelf hadden we ons een bescheiden petje in de clubkleuren aangeschaft en hoewel individu, voelden we ons toch vooral weldadig opgenomen in de massa, onze biertjes in een plastic beker op het meegekregen trefje. Langzamerhand onderscheidden we meer structuur in het stadion: behalve het vak van de ADO-fans ook dat van de tegenstanders, het familievak, de eretribune en de duistere skyboxen van de bobo's. Intussen verwel-

komde de speaker verschillende groepen van scholieren; hij feliciteerde jarigen en refereerde aan voorafgaande gebeurtenissen. Majorettes dansten olijke pirouettes op de muziek van het muziekkorps. Daar betraden de twee elftallen het veld en de massa juichte.

Over de wedstrijd zelf hoef ik niet zoveel te zeggen. Wij juichten mee voor ADO, omdat dat strategisch handig leek tussen al die Hagenezen maar ook omdat we, zonder het aan elkaar gezegd te hebben, ons innerlijk al hadden bekend tot het nabije ADO in plaats van het inmiddels al zo verre Arnhem. Na de wedstrijd verlieten we het stadion. Geen rulletjes, geen dronken fans, geen hooligans. Mijn tweede cursus inburgering was geslaagd. Ik voelde me Hagenees en Hagenaar tegelijk.

Derde en laatste les

Intussen ben ik bezig met mijn derde en laatste inburgeringsles. Ik maak ritten op

alle bestaande Haagse trams, van begin tot eindpunt. Duf voor zich uitstarende passagiers wisselen geen woord met elkaar. Alleen jongens en meisjes van Marokkaanse komaf bieden mij hoffelijk hun zitplaats aan uit respect voor mijn leeftijd. Ik hoor hoe jongeren met elkaar spreken in een taal die ik herken als Nederlands maar waar ik slechts een enkel woord van begrijp. Ze begroeten elkaar door hun hand op hun hart te leggen, door met hun vuisten tegen elkaar te slaan, of hoog boven het hoofd de volle palm van hun hand tegen die van een ander te kletsen. Ik ben in verwarring. Zijn dit de nieuwe begroetingsrituelen? Ik was net gewend aan begroetingen met drie zoenen onder hartelijke uitroepingen, bij mannen onderling vergezeld van slagen op de rug. Voor de zekerheid begroet ik onbekenden nu maar met alle rituelen die ik heb leren kennen. Het neemt even tijd, maar dan heb je ook wat.

Literatuur

.....
Haar, A. ter (2019). Crowdcontrol. *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie*, 14(3), p. 5-6.
.....